

הכרה בפגיעה במהלך פעולה לעבודה כתאונת עבודה

מאת עו"ד ארז סלונים

כאשר עובד נפגע במהלך עבודתו מאירוע חיצוני, כמו לדוגמה: נפילה במדרגות במקום העבודה - האירוע נחשב לתאונת עבודה. לפיכך, הוא יהיה זכאי במקרה זה לגימלה מהמוסד לביטוח לאומי. אך, לא אחת נפגעים עובדים במהלך אירועים שאינם חלק משיגרת העבודה. לדוגמה: אירועי ספורט, השתלמויות מקצועיות, נופש וכד'. פסיקת בתי הדין לעבודה דנה בתביעות של עובדים להכיר בפגיעות כאלה כתאונות עבודה, על רקע היותן "פעולה הנלווית לעבודה".

מהי תאונת עבודה

סעיף 79 בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 מגדיר "תאונת עבודה" כ"תאונה שאירעה תוך כדי עבודתו ועקב עבודתו אצל מעבידו או מטעמו". במהלך השנים התפתחה הפסיקה, וקבעה כי כאשר מדובר בפעולה הנלווית לעבודה הפירוש ל"תוך כדי ועקב העבודה" חל גם על מקרים מסוימים אשר בהם התאונה אירעה מחוץ לחצרים של המפעל. כדי להכריע האם מדובר בפעולה נלווית לעבודה יש לבחון את זיקתו של האירוע לעבודה ואת "מידת העניין" שמגלה בו המעביד.

המבחן הדו-שלבי

המבחן - לקביעה בשאלה האם התאונה שהתרחשה מחוץ לחצרי המפעל היא תאונת עבודה - הוא מבחן דו-שלבי. בשלב הראשון בוחן בית הדין האם האירוע שבו השתתף העובד, מהווה "פעולה נלווית לעבודה". במסגרת זו בית הדין בודק את מידת הקשר שיש למעסיק לאותה פעילות כמו, לדוגמה: מטרת הפעילות, מקורות המימון שלה ועוד. לאחר שביט הדין מגיע למסקנה כי האירוע אכן מהווה פעילות נלווית לעבודה - יש לעבור למבחן השני, אשר במסגרתו נבחנת השאלה: האם לפעילות הספציפית במסגרת האירוע הכללי, שבמהלכה נפגע העובד, יש קשר לאירוע הכללי שהוגדר כפעילות נלווית לעבודה.

מבחני הפסיקה

בית הדין הארצי לעבודה עמד בהרחבה על העקרונות שלאורם יש להכריע בשאלה האם יש להכיר באירוע שהתרחש במהלך פעילות נלווית לעבודה ומחוץ לחצרי המעביד כתאונת עבודה.

הכותב הוא עו"ד ממושרד עו"ד אורי סלונים, העוסק בתחום ניהול סיכונים בתאגידים

באחד מפסקי הדין של בית הדין הארצי לעבודה¹ נדונה פגיעה שנגרמה לעובד במהלך נופש שאירגן מקום העבודה לעובדים ולבני משפחותיהם. בפסק הדין נקבע:

"לא כל אירוע שעיקרו או תכליתו בפעילויות גיבוש ונופש יוכר כ"פעולה נלווית" לעבודה, אלא צריך שתשמר הזיקה שבין האירוע למפעל. סממן עיקרי ומרכזי, הגם שלא אחד ויחיד, לזיקה האמורה יהיה העניין שיש למעביד בקיומו של האירוע כאירוע נופש ובתרומתו של אירוע הנופש, ככזה, לחיי העבודה במפעל. לשם כך, תידרש, בין היתר, הוכחת מעורבותו של המעביד בייזומו של האירוע ובאחריות לו. ביטוי לכך עשויים אנו למצוא בדרך המימון של האירוע, בארגון וכיוצא באלה, סממנים המעידים על החשיבות שהמעביד מייחס לאירוע ועל הקשר שלו לחיי העבודה במפעל. בהקשר זה, לא מן הנמנע כי יעבור קו חוצץ בין אירוע שאותו יוזם ומארגן המעביד, ואשר לו הוא אחראי, לבין אירוע שהיוזם אותו והנושא בעולו הוא ועד העובדים, בין בעצמו ובין בשיתוף עם העובדים, או עם המעביד. בכל מקרה, תוכרע הכף, בסופו של דבר, בשים לב לנסיבותיו של המקרה, וכאמור, למשקלם המצטבר של הסממנים המעידים על האינטרס של המעביד, על רקע הזיקה למפעל ולחיי העבודה בו".

באותו מקרה - העובד נפגע במהלך רכיבה עם בנו על "בננה", בים, באילת. השופטת (ארד) קובעת כי החופשה השנתית שארגנה החברה שבה עבד הנפגע לעובדיה באילת, מהווה פעילות נלווית לעבודה. האירוע, נשוא התאונה, אורגן על ידי המעביד ונועד למטרות נופש ולגיבוש חברתי. לדעת השופטת - העובדה שעובדי החברה בילו במהלך הנופש עם משפחותיהם איננה משנה את העובדה כי מדובר בנופש במסגרת העבודה. השופטת מבססת את מסקנתה על העובדה כי הנופש מומן על ידי החברה, שגם יזמה וארגנה את האירוע, כולל הסעת העובדים. גם התכנית במהלך הנופש, שכללה בין השאר את הפעילות בים שבה נפגע העובד, אורגנה על ידי המעביד. לכך יש להוסיף גם את העובדה כי המעביד ציפה מהעובד, שכיהן בתפקיד בכיר בחברה, כי ישתתף בנופש שאורגן.

לאחר שנקבע כי חלקו הראשון של המבחן מתקיים - בית הדין עובר לבחינת המבחן השני, וקובע כי לפעילות שבה נפגע העובד: רכיבה על "בננה" עם בנו, היתה זיקה מספקת

לנופש מטעם מקום העבודה. כך - בשל העובדה שהפעילות אורגנה במסגרת האירועים מטעם המעביד, ובשל העובדה שהעובד השתתף בפעילות ביחד עם בנו, בעידודו של המעביד. במקרה אחר² שבו נדון עניינה של אישה שנפגעה במהלך טיול שארגן ועד העובדים של הבנק שבו עבדה, קובעת אותה שופטת כי אין להכיר בתאונה כתאונת עבודה. לדבריה - האירוע שבו נפגעה העובדת איננו נופל לגדר המבחן הראשון: מבחן הפעילות הנלווית. כך, משום שהאירוע אורגן, מומן ונהל על ידי ועד העובדים של המעביד ולא על ידי המעביד עצמו.

אירועי ספורט כפעולה נלווית לעבודה

באשר לאירועי ספורט כפעולה נלווית לעבודה נאמר בפסק הדין בעניין הפגיעה בתאונה שאירעה בנופש באילת: "יתכנו מקרים בהם תאונה אשר תתרחש במסגרת פעילות נלווית לעבודה, כגון פעילות ספורט, שתיערך בליווי בני המשפחה כן תוכר כ"תאונת עבודה" היה ויוכח כי למעסיק עניין בה.

מידת העניין שיש למעסיק בפעילות צריך להיבחן בכל מקרה לפי נסיבותיו ועל-פי אמת-מידה של סבירות כלפי אותו מעסיק, כל זאת בשים לב למטרות ענף ביטוח נפגעי עבודה במסגרת חוק הביטוח הלאומי".

בית הדין חזר על גישה זו בפסק דין נוסף³: "אין די בכך שהמעביד מודיע על ה"עניין" שיש לו בפעילות ספורטיבית של עובדיו כדי להפוך פעילות זו לפעולה נלווית לעבודה, בין אם ההודעה באה מראש ובין אם היא ניתנה בדיעבד, לאחר מקרה של פגיעה בעובד. ה"עניין" צריך להיבחן בכל מקרה לפי נסיבותיו ועל-פי אמת מידה של סבירות כלפי אותו מעביד, כשם שהיקף ואופי הפעילות הספורטיבית הנדונה נבחנים על-פי אמות מידה של סבירות".

1. עב"ל 91/99: אלברט אילוז נ' המוסד לביטוח לאומי, עבודה ארצי, ערז ל"ג (40), 31
2. עב"ל 1173/00 עטר נ' המוסד לביטוח לאומי
3. דב"ע נא/0-21 יצחק שפר נ' המוסד לביטוח לאומי, פד"ע כג 233, 237

הנלווית

בנוגע לפגיעה במהלך פעילות ספורט במסגרת השתלמות מקצועית, נקבע בפסק דין אחר⁴ כי משחק הכדורגל שבמהלכו נפגע התובע היה חלק בלתי נפרד מן ההשתלמות המקצועית שבה הוא השתתף, והמשחק היווה פעילות הכרוכה בהשתלמות. ולכן בית הדין לעבודה הכיר בתאונה שאירעה לתובע במהלך המשחק ככזאת העונה על התנאים הנדרשים בסעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי.

לעומת זאת, פגיעה במהלך צעדה לא הוכרה כפגיעה בעבודה, כאשר מידת העניין והקשר של המעביד לאירוע לא היתה גבוהה - כפי שקבע בית המשפט בפסק דין⁵: "עסקין באירוע שתוכנן ואורגן על ידי גוף אחר... ומדור הספורט (במקום העבודה) יידע את העובדים אודותיה והזמינים ליטול בה חלק עם בני משפחותיהם. למעשה הוענקה להם הטבה כאשר המעביד נטל על עצמו להשתתף בעלויות האירוע; כל זאת, עת הוא מסייג את מעורבותו כמעביד בהתניית פטור מאחריות לפגיעות בהיות המשתתף "עובד" (באותו מקום עבודה)."

במקרה זה, בית הדין הכריע ברוח ההלכה - כי לא כל אירוע שעיקרו או תכליתו בפעילויות גיבוש ונופש יוכר כ"פעולה נלווית" לעבודה, אלא צריך שתישמר הזיקה שבין האירוע למקום העבודה כלומר: בין היתר נדרשת ההכחנת מעורבותו של המעביד ביזום האירוע ובאחריות לו.

סיכום

ניתן לומר כי במסגרת המבחן הדו-שלבי, שנועד לבדוק האם פגיעה מחוץ למקום העבודה מהווה תאונת עבודה, בתי הדין בוחנים האם האירוע שבו השתתף העובד מהווה "פעולה נלווית לעבודה". בחינה כזאת מחייבת בדיקת הקשר של המעסיק לפעילות ובדיקה של הקשר שבין הפעילות המסוימת, שבמסגרתה נפגע העובד, לבין האירוע הכללי שהוגדר כ"פעולה נלווית לעבודה". ■

4. עב"ל 4100/01 בלומברג נ' המוסד לביטוח לאומי
5. 1370/00 סחייק נ' המוסד לביטוח לאומי

יעקב צוויגהפט (קובה) 2006-1921

יעקב צוויגהפט (קובה),
המנהל המיתולוגי של מחלקת
ההוצאה לאור של המוסד
לבטיחות ולגיהות הלך לעולמו.

קובה - כך הכירו אותו כל הוותיקים ב"משפחה הלוחמת" ובין העוסקים בהוצאה לאור, נולד בפולין ב-1921 ו"עלה" ארצה כחייל בצבא אנדרס ב-1943. זמן קצר לאחר התאזרחותו החל קובה לעסוק בתחום ההוצאה לאור, ובמשך שנים הוא היה המוציא לאור של העיתונים "חרות" ו"היום". במסגרת זו הודקו הקשרים החברתיים שנוקמו בשנות "המדינה שבדרך" בין משפחת בגין למשפחת צוויגהפט. כאשר הצטרף קובה, בשנת 1969, אל משפחת המוסד לבטיחות ולגיהות כבר היה מו"ל בנשמתו. הוא אמנם התקבל למוסד כבודק ועורך נהלים במחלקת ההוצאה לאור, אך לאחר זמן קצר מאוד הפך למנהל המחלקה. בתפקיד זה כיהן עד לפרישתו הרשמית לגמלאות באמצע 1995. אך בפועל, גם לאחר פרישתו לגמלאות, הוסיף קובה לתרום מניסיונו המקצועי למוסד ולמחלקת ההוצאה לאור, בביצוע פרויקטים מיוחדים עד שנת 2000.

לזכותו של קובה נרשם חלק גדול מאוד מה"קלסיקה" של פרסומי המוסד: ידיעונים, כרזות, פרסופקטים, עלוני הקיר והדו-ירחון שלנו 'בטיחות' וחוברות טכניות רבות בנושאים מגוונים.

קובה לא הסתפק בתפקיד של מנהל ההוצאה לאור. הוא ניצל את החוש השישי שפיתח לאתר שגיאות, חוסרים ואי-דיוקים מקצועיים של עורכים - לשוניים ומקצועיים, וגם של המגיהים. הודות למעורבות זו זכו פרסומי המוסד להכרה והוקרה של הציבור הרחב בכלל והציבור המקצועי בפרט. אנו, חבריו במוסד לבטיחות ולגיהות, נזכרו אותו ואת תרומתו לקידום הבטיחות והגיהות במדינת ישראל. הניח אישה - סוניה צוויגהפט וכן, ייבדלו לחיים ארוכים.

יהי זכרו ברוך

המוסד לבטיחות ולגיהות

קורסים וימי עיון בסניף ירושלים והשפלה לחודשים מאי, יוני, יולי 2006

		מאי	
חפץ-חיים	לעובדים, מאזור אשדוד	13.6 + 6.6 + 30.5	קורס נאמני בטיחות (בסיסי)
חפץ-חיים	לעובדי תחזוקה מאזור אשדוד	17.5	יום עיון: בטיחות בעבודות תחזוקה
רמת-רחל	לעובדי תחזוקה מאזור ירושלים	23.5	יום עיון: בטיחות בעבודות תחזוקה
		יוני	
רמת-רחל	לעובדים, מאזור ירושלים	28.6 + 21.6 + 14.6	קורס נאמני בטיחות (בסיסי)
חפץ-חיים	לעובדים מאזור אשדוד	11.7 + 4.7 + 27.6	קורס נאמני כיבוי אש
		יולי	
רמת-רחל	לעובדים מאזור ירושלים	19.7 + 12.7 + 5.7	קורס נאמני כיבוי אש
רמת-רחל	לעובדים מאזור ירושלים	10.7	יום עיון: ארגונומיה בעבודה מול צגים
חפץ-חיים	לעובדים מאזור אשדוד	18.7	יום עיון: ארגונומיה בעבודה מול צגים

לפרטים נוספים: סניף ירושלים והשפלה
טל': 02-6723110, פקס': 02-6732880